

Joanna Chapska

Informacja europejska w bibliotekach publicznych na podstawie działalności Ośrodka Informacji Europejskiej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

Pierwsze lata XXI w. były dla Polski okresem w dużej mierze podporządkowanym akcesji do Unii Europejskiej. Chociaż integracja Polski z Unią Europejską stała się procesem, który szczególnego tempa nabrał wraz z rozpoczęciem naszych rozmów o stowarzyszeniu ze Wspólnotami Europejskimi. Przełom lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych stał się formalnym początkiem naszego wchodzenia do struktur europejskich¹, ale to pierwsze lata XXI w. uświadomiły polskiemu społeczeństwu, że Unia to nie tylko idea, do której się dąży, lecz także element codziennego życia. Pojawiła się potrzeba wiedzy o podstawowych zagadnieniach z zakresu funkcjonowania struktur unijnych; pojawiło się zainteresowanie, jak zdobyć pieniądze na prowadzenie działalności gospodarczej, jak funkcjonuje Jednolity Rynek². Oprócz informacji i wiedzy o Europie zdobywanej od zawsze poprzez szkołę, książkę i media, wytworzyła się konieczność uzupełnienia wiadomości o informacje dotyczące Unii Europejskiej, Rady Europy, jak również sytuacji Polski w relacjach z Europą.

W związku z procesem integracji został utworzony w Polsce system informacji europejskiej, oparty głównie na centrach informacji i dokumentacji europejskiej. Niektóre ośrodki informacji były ukierunkowane i często nadal są, na specjalne grupy odbiorców. Część ośrodków była zintegrowana z podobnymi ośrodkami w Unii Europejskiej³. Niewątpliwie, coraz szerszy dostęp polskich obywateli do Internetu ułatwił dotarcie do części źródeł bez konieczności poszukiwania instytucji pośredniczących.

Jeszcze pod koniec lat dziewięćdziesiątych w Polsce działały różne sieci ośrodków, gdzie można było uzyskać potrzebne informacje. Były to przede wszystkim ośrodki informacyjne Euro-Info⁴ (ok. 14). Powstała też duża liczba ośrodków informacyjno-usługowych, skupionych w Krajowym Systemie Usług, które dysponowały gotowymi pakietami informacyjnymi oraz świadczyły usługi konsultacyjne

1 J. Heller, *Integracja Polski z Unią Europejską*. Olsztyn 2003, s. 7.

2 AD, *Informacja i edukacja przed akcesją*, „Unia Europejska” 2003, nr 9, s. 4.

3 Prezentowane w dalszej części: CDE, Euro-Info, Eurydice, itp.

4 Projekt Centrów Euro Info (Euro Info Centre - EIC) powstał w Komisji Wspólnot Europejskich w 1986 r., jako jeden z kluczowych elementów programu wspierania małych i średnich przedsiębiorstw. Celem działania Centrów Euro Info w Polsce było przygotowanie wspomnianych przedsiębiorstw do integracji ze strukturami europejskimi i ułatwianie im dostępu do Jednolitego Rynku Unii Europejskiej. Od 1 I 2008 r. rozpoczęła działalność Enterprise Europe Network, nowa sieć Komisji Europejskiej dla małych i średnich przedsiębiorstw. EEN powstała na bazie dotychczas istniejących sieci Euro Info Centre oraz Innovation Relay Centres. W Polsce ośrodki sieci są skupione w czterech konsorcjach obejmujących swoim zasięgiem terytorium całego kraju. W skład konsorcjów wchodzi 30 wyspecjalizowanych ośrodków działających na zasadzie „zawsze właściwych drzwi”. Zob. <http://www.euroinfo.krakow.pl/index.htm>; <http://www.euroinfo.org.pl/>

i doradcze, specjalizowały się w informacji gospodarczej⁵. Były to jednak punkty i ośrodki specjalizujące się w określonej tematyce, natomiast często była poszukiwana dosyć zróżnicowana informacja o UE.

W 1999 r. Departament Informacji i Komunikacji Społecznej Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej przygotował *Program Informowania Społeczeństwa* (PIS). Miał on na celu umocnienie współpracy jednostek rządowych ze szkolnymi klubami europejskimi, ośrodkami dokumentacji europejskiej i centrami Euro Info – w zakresie wymiany i dystrybucji wiedzy, informacji i materiałów informacyjnych⁶. Należy tylko żałować, że gdy w 1999 r. rząd RP podejmował wspomniany już program, nie wykorzystał do jego realizacji sieci bibliotek publicznych, a zarazem kadry mającej doświadczenie w zakresie działalności informacyjnej.

Kolejny etap informowania społeczeństwa zakładał tworzenie regionalnej sieci informacyjnej. W związku z tym UKIE powołał 35 Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej, których siedziby znajdowały się w obecnych i byłych miastach wojewódzkich. RCIE funkcjonowały pod zarządem UKIE. Zainteresowani mogli otrzymać w RCIE wszelką informację z zakresu Unii Europejskiej w formie baz danych czy opracowań podstawowych dokumentów, publikacji i innych materiałów informacyjnych, a także skorzystać z dostępu do Internetu i porad konsultantów. Ponadto RCIE organizowały i uczestniczyły w różnych projektach regionalnych (np. szkolenia, konferencje, prezentacje, spotkania, konkursy) poświęconych problematyce integracji europejskiej⁷. Działalność centrów była skierowana do szerokiego spektrum społeczeństwa w poszczególnych regionach Polski, w tym do młodzieży szkolnej, przedstawicieli samorządów lokalnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

W ramach wzmocnienia informacji o Unii Europejskiej został zrealizowany projekt przez Fundację Edukacji Ekonomicznej, we współpracy z Fundacją im. Friedricha Eberta, Delegaturą Komisji Europejskiej, Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej oraz Ministerstwem Edukacji Narodowej, utworzenia Lokalnych Punktów Informacji Europejskiej (LPIE), które miały uzupełniać działania RCIE. Od czerwca 2000 r. do lipca 2002 r. Fundacja Edukacji Ekonomicznej w ścisłej współpracy z samorządami lokalnymi szczebla gminnego i powiatowego powołała do życia łącznie 373 Lokalne Punkty Informacji Europejskiej. Znaczna część punktów (ok. 27%) była zlokalizowana w bibliotekach publicznych, pedagogicznych, a niekiedy i szkolnych. Z danych o rozmieszczeniu poszczególnych LPIE wynika, że zlokalizowano je w 96 bibliotekach, z czego aż 78 w bibliotekach publicznych. Celem LPIE było propagowanie wśród społeczeństwa wiedzy na temat Europy, przygotowanie młodzieży do życia w nowej, zintegrowanej Europie. Dla lepszego wykorzystania tego potencjału technologicznego i organizacyjnego stworzono program Interkl@sa, który promował wykorzystanie dostępu do Internetu w szkołach na potrzeby społeczności lokalnych, szczególnie z terenów wiejskich i strukturalnie słabych⁸. Do funk-

5 D. Bogucka, *Skąd czerpać wiedzę o Unii*, „Gazeta Prawna” 2004, nr 89, s. 13; AK, *Jak informować o Unii Europejskiej?*, „Unia Europejska” 2002, nr 6, s. 10.

6 K. Materska, *Działalność informacyjna bibliotek publicznych w zakresie informacji europejskiej*, w: *Informacja europejska w polskich bibliotekach publicznych*, red. J. Puchalski, M. Zając, M. Majewska, Warszawa 2003, s. 84.

7 D. Wańka, *Biblioteka jako centrum wiedzy o Unii Europejskiej*, w: *Informacja o Unii Europejskiej na poziomie regionalnym i lokalnym: stan aktualny, możliwości, perspektywy*, red. J. Puchalski, M. Majewska, Warszawa 2004, s. 8-10.

8 Tamże, s. 14-16; Fundacja Edukacji Ekonomicznej. Projekty Fundacji. Tryb dostępu: <http://europa.edu.pl>

cjonowania Punktów po raz pierwszy wykorzystano istniejącą infrastrukturę bibliotek i potencjał, jaki stanowią bibliotekarze, chociaż w kampanii informacyjnej zabrakło formalnych zapisów włączających biblioteki publiczne w struktury informowania o Unii Europejskiej⁹.

W roku 2002 Sławomir Wiatr, pełnomocnik rządu do spraw informacji o UE, ogłosił plan kampanii informacyjnej, której elementem było powołanie w urzędach wojewódzkich Biur Integracji Europejskiej (BIE). Takie Biuro powstało również przy Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim¹⁰.

W połowie stycznia 2003 r. rząd przyjął kolejny program informowania o Unii. 1 marca ruszył rządowy program gminnych punktów informacji europejskiej (GPIE), znalazło w nich zatrudnienie 5000 absolwentów, którzy po odpowiednim przeszkoleniu mieli organizować i prowadzić gminne punkty w całej Polsce. Porozumienie w sprawie współpracy przy realizacji zadań służących promocji idei integracji z Unią Europejską i ograniczenia bezrobocia absolwentów było elementem programu „Pierwsza praca”. Projekt realizowano od 1 III do 30 VI 2003 r. Został sfinansowany z rezerwy Funduszu Pracy, będącej w dyspozycji Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – staż absolwencki¹¹.

Jednak w całej różnorodności instytucji informujących o UE najbardziej odpowiednim miejscem dla istnienia punktów informacji europejskiej, okazały się agendy mające doświadczenie w dziedzinie pracy informacyjnej, np. biblioteki. W bibliotekach uniwersyteckich zaczynały funkcjonować Centra Dokumentacji Europejskiej (CDE). Był to jeden z typów ośrodków działających w ramach europejskiej sieci informacyjnej, tworzonej przez Komisję Europejską. CDE powstawały na mocy umowy zawieranej pomiędzy Komisją Europejską a ośrodkami akademickimi prowadzącymi badania lub nauczanie z zakresu integracji europejskiej. W Polsce działa 16 centrów w 13 miastach¹². Inicjatorem ustanowienia takiej placówki w Lublinie był prof. Ziemowit Jacek Pietraś z Wydziału Politologii UMCS. 15 II 2001 r. przy Wydziale Politologii¹³ rozpoczęło swoją działalność Centrum Dokumentacji Europejskiej UMCS, jako ogólnouniwersytecka jednostka organizacyjna, której głównym celem jest gromadzenie dokumentów dostarczanych regularnie przez Unię Europejską. Centrum uzyskało status pełnego Centrum Dokumentacji Europejskiej – CDE (European Documentation Centre – EDC), co zapewniało mu prawo do bezpłatnego i systematycznego otrzymywania publikacji wydawanych przez instytucje Wspólnot Europejskich. Oprócz materiałów drukowanych wpływają także materiały elektroniczne, tj. europejskie bazy danych w wersji CD-ROM. Należy podkreślić, że najcenniejszą wartością dla CDE UMCS jest pełny dostęp do unijnej bazy CELEX. Centrum jest jednostką naukowo-badawczą, pełniącą przede wszystkim funkcję informacyjną, ale także biblioteki unijnej¹⁴.

Oddzielnym zagadnieniem było wykorzystanie sieci bibliotek publicznych do gromadzenia i udostępniania informacji unijnych. Coraz więcej bibliotek na uży-

9 Materska, dz. cyt., s. 84.

10 Obecnie Wydział Zarządzania Funduszami Europejskimi Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego. Tryb dostępu: <http://www.zporr.lublin.uw.gov.pl/zporr/>

11 Gminne Punkty Informacji Europejskiej. Projekt. Tryb dostępu: <http://wiadomosci.ngo.pl/>

12 Europa Direct – Centra Dokumentacji Europejskiej w Polsce. Tryb dostępu: <http://www.cde.ukie.gov.pl>

13 Obecnie CDE zostało przeniesione do gmachu Biblioteki Głównej UMCS. Tryb dostępu: <http://www.umcs.lublin.pl>

14 Centrum Dokumentacji Europejskiej UMCS. Tryb dostępu: <http://www.umcs.lublin.pl>

tek swoich czytelników, z własnej inicjatywy, tworzyło niewielkie zbiory informacji na tematy unijne. W Książnicy Beskidzkiej w Bielsku Białej utworzono RCIE, a w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rybniku uruchomiono Punkt Informacji Europejskiej – oba pod egidą Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. W wielu bibliotekach tematyka unijna znalazła odzwierciedlenie w przygotowywaniu tematycznych zestawień bibliograficznych, ułatwiających czytelnikowi dotarcie do informacji¹⁵.

Biblioteki publiczne w sposób naturalny stanowią źródło informacji unijnych, gdyż najważniejszym celem działalności informacyjnej jest dostarczanie czytelnikowi informacji w pełni odpowiadającej na jego zapotrzebowanie. Tak też jest w przypadku informacji o Unii Europejskiej, gdzie najważniejszym celem jest zawsze uporządkowanie, zgromadzenie i dostarczenie czytelnikowi informacji, aby mógł dobrze zapoznać się z tematem. Z punktu widzenia czytelnika informacji ilość możliwości dotarcia do niej jest duża i każdy może znaleźć źródła skierowane właśnie do niego – zarówno młodzież, studenci, pracownicy nauki, robotnicy, biznesmeni, jak i mieszkańcy wsi i miast¹⁶.

Informacja o Unii Europejskiej oraz informacja Unii Europejskiej, a zatem wiedza podmiotowa i przedmiotowa były i są dostępne tak w wyspecjalizowanych ośrodkach, jak i bibliotekach publicznych. Wydawałoby się, że mimo dostępności tych samych często źródeł informacji w obydwu typach placówek powinien zostać dostosowany rodzaj usług do potrzeb użytkowników. Takie dostosowanie wymaga, oczywiście, wiedzy o tychże potrzebach i obsługiwanym środowisku. Specjalistyczne ośrodki informacji europejskiej nie zawsze będą w stanie taką jednoznaczną wiedzę zdobyć. Inna jest natomiast sytuacja bibliotek publicznych, w których badanie można zawęzić przynajmniej zgodnie z jednym kryterium – do zasięgu terytorialnego (obszaru działalności)¹⁷.

Biblioteki publiczne służą społecznościom lokalnym. Użytkownikiem biblioteki może być każda osoba, dorosły i dziecko. Zatem czytelnicy bibliotek publicznych są grupą wyjątkowo zróżnicowaną. Bibliotekarze starają się sprostać temu zadaniu i niejednokrotnie ich wysiłki są zwieńczone sukcesem, nie tylko, jeśli chodzi o wąską problematykę, jaką jest informacja europejska.

Tradycyjne kolekcje biblioteczne w znaczący sposób różnią się od zbiorów dokumentów nieopracowanych. Katalogi biblioteczne zawierają usystematyzowane dane o dokumentach posiadanych przez bibliotekę. Kontrolowane hasła przedmiotowe, symbole klasyfikacji. Istotną częścią budowania przestrzeni informacyjnej w bibliotece jest jej organizowanie – klasyfikowanie. Centralnym punktem tworzonych powiązań są użytkownicy¹⁸.

Wzmoczone zainteresowanie problematyką unijną dało się zauważyć w okresie poprzedzającym polskie referendum akcesyjne. Przy bibliotekach publicznych w ramach programu „Moja gmina w Unii Europejskiej” powstały wówczas Ośrodki Informacji Europejskiej (OIE). Głównym celem ośrodków było wzmocnienie dzia-

15 S. Błaszczuk, *Źródła informacji Unii Europejskiej*, w: *Biblioteki Publiczne wobec Unii Europejskiej*, red. J. Krajewski, D. Sawicka, Toruń 2002, s. 63-72.

16 Tamże, s. 63-72.

17 M. Kisilowska, *Założenia procesu indywidualizacji oferty informacji europejskiej dla środowisk lokalnych*, w: *Informacja o Unii Europejskiej...*, s. 55.

18 K. Materska, *Informacja europejska jako fragment przestrzeni informacyjnej w bibliotece*, w: *Informacja o Unii Europejskiej...*, s. 46.

łań informacyjnych o UE na szczeblu lokalnym. Ośrodki gromadziły i udostępniały szeroko pojętą wiedzę o integracji europejskiej¹⁹.

Rolę centrum informacji europejskiej w wielu bibliotekach przejęły działy informacyjno-bibliograficzne lub czytelnie. Tuż obok wydzielonego księgozbioru o interesującej nas tematyce, przeważnie były dostępne kartoteki tematyczne, zestawienia bibliograficzne, istniał dostęp do baz własnych biblioteki, a także obcych za pośrednictwem Internetu. Biblioteki, które potrafiły wykorzystać najnowsze technologie w zakresie komunikowania i obiegu informacji stały się nie tylko przewodnikiem po źródłach i materiałach unijnych, ale zarazem aktywnym uczestnikiem przemian zachodzących w zakresie Unii Europejskiej²⁰.

W związku ze zbliżającą się akcesją Polski do Unii Europejskiej i poprzedzającym ją referendum, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego uznała za zasadne odpowiedzieć na społeczne zapotrzebowanie na informacje z zakresu integracji europejskiej.

Wzmoczone zainteresowanie tymi zagadnieniami zostało odnotowane w licznych kwerechach zgłaszanych do Działu Informacji Biblioteki, dlatego powstała inicjatywa powołania Ośrodka Informacji Europejskiej i wyodrębnienia z księgozbioru Biblioteki publikacji o tej tematyce. Ośrodek powstał na mocy umowy pomiędzy ówczesnym wojewodą Andrzejem Kurowskim a Dyrektorem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego Zofią Ciurus. Uroczyste jego otwarcie miało miejsce 9 V 2002 r., w rocznicę ogłoszenia Deklaracji Schumana (9 V 1950). Dokonał go Andrzej Kurowski w obecności Edwarda Hunka – ówczesnego Marszałka Województwa Lubelskiego. Ośrodek, rozpoczynając swoją działalność, czerpał z doświadczeń Działu Informacji WBP, w którego strukturze funkcjonuje.

Ośrodek w krótkim czasie nawiązał współpracę z Biurem Integracji Europejskiej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, z Regionalnym Centrum Informacji Europejskiej, a także z Biurem Informacyjnym Regionów Lubelskiego i Podlaskiego w Brukseli. Owocne były też kontakty z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Warszawie, Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej i Centrum Informacji Europejskiej w Warszawie, Katolickim Biurem Informacji i Inicjatyw Europejskich (OCIPE)²¹.

Początkowo księgozbiór Ośrodka stanowiły publikacje wyodrębnione ze zbiorów WBP, zarówno książki, jak broszury oraz część czasopism. W krótkim czasie, obok zakupu, dużą liczbę nowych pozycji zaczęły stanowić dary pozyskiwane głównie z Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji „Eurydice”²², Fundacji Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego, Fun-

19 Wańka, dz. cyt., s. 16-17.

20 Tamże, s. 19.

21 OCIPE. Tryb dostępu: <http://www.ocipe.org.pl>

22 Eurydice – Europejska Sieć Informacji o Edukacji. Sieć powstała w 1980 r. na mocy Rezolucji o współpracy w dziedzinie edukacji przyjętej przez Radę Wspólnot Europejskich. W latach osiemdziesiątych XX w. jej zasięg ograniczał się do 12 państw członkowskich EWG. Obecnie Sieć obejmuje 27 państw członkowskich UE. Sieć Eurydice działa na zasadach stałej współpracy pomiędzy krajowymi biurami, powołanymi przez ministerstwa edukacji w 31 krajach, a centralnym Europejskim Biurem w Brukseli. Współpraca Polski w ramach Sieci umożliwia: przekazywanie informacji o polskim systemie edukacji do Unii Europejskiej; udostępnianie polskim odbiorcom informacji o europejskich systemach edukacyjnych. Eurydice prezentuje nie tylko statyczny obraz systemów, ich struktury, sposoby zarządzania, legislację - lecz także dynamikę przemian, wszelkie działania reformatorskie i ich kierunki. Celem Eurydice jest: rozwój wymiany informacji o systemach edukacyjnych, ukazywanie ich różnorodności oraz wyszukiwanie elementów wspólnych; na szczeblu krajowym – informowanie polityków

dacji Instytutu Lecha Wałęsy, Euroregionu BUG, Lubelskiej Inicjatywy Rozwoju Wsi, Biura Integracji Europejskiej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, Euroregionu Viadrina, Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej w Lublinie, Fundacji Batorego i Fundacji Schumana. Z czasem lista instytucji, wzbogacających księgozbiór, zaczęła powiększać się. Gromadzone są serie tematyczne: „Biblioteczka Przedsiębiorcy”, materiały z Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, seria „Dokumentacja Europejska” – wydawana przez Komisję Europejską, broszury publikowane przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta oraz Urząd Komitetu Integracji Europejskiej. W Ośrodku znajduje się także wiele broszur w językach obcych (angielskim, francuskim, niemieckim, włoskim), z których chętnie korzystały i korzystają osoby opracowujące tematy na lektoraty lub przygotowujące się do egzaminów językowych. W Ośrodku można skorzystać z czasopism, tj.: „Monitor Unii Europejskiej”, „Wspólnoty Europejskie”, „Studia Europejskie”, „Polska w Europie”, „Monitor Europejski”, „Biuletyn Programu Leonardo Da Vinci”, „Biuletyn dla małych i średnich firm Euro Info”, „Polski Kalendarz Europejski”, „Biuletyn Informacyjny ARR”.

Ośrodek posiada również wiele baz komputerowych, m.in. bazy informacji prawnej LEX, baz bibliograficznych: PB, BZCZ, bazy własnej WBP - REGION, bazy własnej WBP – UE (artykuły z czasopism będących w posiadaniu Biblioteki o Unii Europejskiej. Baza jest prowadzona przez pracowników Ośrodka, zawiera obecnie około 5991 rekordów²³).

Wiele ważnych informacji dla czytelników można uzyskać, korzystając z zasobów Internetu. Postęp cywilizacyjny i szybkość przekazu informacji sprawiły, że w XXI w. Internet stał się jednym z ważniejszych przekazników informacji. Wzrastające permanentnie zapotrzebowanie na bieżące informacje skłania nas do sięgania do tego źródła, bowiem w krótkim czasie można uzyskać aktualny i obszerny materiał, a także dlatego, że w ramach oszczędności i mnogości publikowanych dokumentów, wiele z nich jest dostępnych tylko w wersji elektronicznej na odpowiednich stronach instytucji unijnych i polskich.

Informacja, zawarta na stronach propagujących wiedzę o Unii Europejskiej, umożliwia poznanie jej historii, zdobycie wiedzy o prawie wspólnotowym, zasadach funkcjonowania gospodarki krajów europejskich, sytuacji społecznej i politycznej państw członkowskich oraz opinii społeczeństw poszczególnych krajów Europy, co do rozszerzenia UE, a przede wszystkim pozwala zapoznać się z bieżącymi wydarzeniami czy danymi statystycznymi.

Głównym zadaniem Ośrodka jest zaspokajanie informacyjnych potrzeb społeczności woj. lubelskiego na temat Unii Europejskiej. Zarówno euroentuzjaści, jak i eurosceptycy odczuwali potrzebę pogłębiania wiedzy o integracji europejskiej, jej osiągnięciach i powodzeniach, o trudnościach i niepokojach wspólnoty państw w ramach Unii Europejskiej. Zadanie jest realizowane poprzez: gromadzenie i udostępnianie różnorodnych publikacji i materiałów informacyjnych; udostępnianie baz komputerowych; udzielanie informacji tekstowych, bibliograficznych i rzeczowych; promocję swoich usług na terenie województwa; organizowanie szkoleń dla biblio-

oświatowych, decydentów, administratorów oświaty, badaczy oraz wszystkich zainteresowanych edukacją o funkcjonujących w innych krajach rozwiązaniach. Polska placówka Eurydice, ze środków pozyskanych z Komisji Europejskiej, tłumaczy na język polski wybrane pozycje książkowe Sieci. Tryb dostępu: <http://www.socrates.org.pl/socrates2/index1.php?dzial=9&node=9>; www.eurydice.org

23 Stan na 31 X 2008 r.

tekarzy; współpracę z innymi podmiotami upowszechniającymi wiedzę o Unii Europejskiej.

Ponadto Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego realizuje zadania wobec bibliotek publicznych województwa poprzez umożliwienie dostępu do informacji europejskiej. Ośrodek przekazuje bibliotekom publicznym województwa (za pośrednictwem Działu Instrukcyjno-Metodycznego WBP) otrzymane w darze wieloegzemplarzowe książki, broszury, foldery, plakaty i ulotki.

Działalność Ośrodka z założenia została skierowana do: młodzieży szkolnej, studentów, działaczy politycznych i samorządowych, reprezentantów mass mediów, ludzi biznesu, nauczycieli, rolników.

Od początku istnienia Ośrodek cieszył się dużym powodzeniem. Z każdym dniem przybywało osób zainteresowanych księgozbiorem i gromadzonymi materiałami. Początkowo Ośrodek stanowił ogromne wsparcie dla nauczycieli, pomagając przy przygotowywaniu lekcji, spotkań, zajęć, zapewniając materiały informacyjne (broszury, ulotki, foldery, plakaty i inne druki informacyjne) do konkursów i gazetek, wystaw o tematyce unijnej, jak też wyszukując programy umożliwiające wymianę młodzieżową.

Podobnym wsparciem był i jest, także dla bibliotekarzy z regionu lubelskiego, zapewniając materiały niezbędne do wystaw, spotkań oraz służąc pomocą merytoryczną w przygotowaniu wielu wydarzeń o tematyce unijnej.

W pierwszym roku działalności, od maja do grudnia 2002 r., Ośrodek Informacji Europejskiej odwiedziło ok. 800 użytkowników, udzielono ponad 870 informacji i zrealizowano ponad 180 kwerend. W 2003 r. Ośrodek odwiedziło ponad 1100 osób. Największą grupą korzystającą ze zbiorów byli głównie studenci, a następnie uczniowie szkół średnich i osoby wykorzystujące informacje do celów zawodowych, m.in. radni miejscy, funkcjonariusze policji, nauczyciele, bibliotekarze. Coraz częściej z dość skomplikowanymi kwerendami przychodzili licealiści, przygotowujący się do debat o Unii na zajęcia z WOS-u (interesowały ich takie zagadnienia jak: polityka regionalna Unii Europejskiej a kraje kandydujące, Polacy w zjednoczonej Europie, małe i średnie przedsiębiorstwa – wpływ na spadek bezrobocia, tożsamość kulturowa Polaków w integrującej się Europie). Z zasobu wiadomości zgromadzonych w ośrodku korzystali także przedstawiciele różnych grup zawodowych: farmaceuci, pielęgniarki, tłumacze (byli zainteresowani zamianami w prawie, dotyczącymi prowadzonej przez nich działalności i ich statusu po wejściu Polski do Unii) oraz osoby zajmujące się informacją na terenie gmin Lubelszczyzny (pracownicy GPIE).

Liczną grupą korzystających ze zbiorów Ośrodka stanowili studenci UMCS i KUL – ekonomia, administracja, socjologia, pedagogika, kulturoznawstwo, prawo. Byli także studenci z Uniwersytetu Warszawskiego i innych szkół wyższych niepaństwowych (Lubelska Szkoła Biznesu, Wyższa Szkoła Działalności Gospodarczej w Warszawie). Coraz liczniejszą grupę zaczęli stanowić rodzice dzieci wyjeżdżających za granicę lub przygotowujących się do konkursów o Unii Europejskiej oraz osoby szukające informacji o pracy w UE, zwłaszcza po ukazaniu się informacji o naborze pracowników do struktur unijnych z krajów kandydackich.

Bardzo często użytkownikami OIE w okresie przed referendum były osoby starsze, które chciały uzyskać informację o zagadnieniu, wobec którego mieli się wypowiedzieć na „tak” lub „nie”. W referendum w sprawie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej i ratyfikacji traktatu ateńskiego, tzw. referendum europejskie bądź akcesyjne, które trwało wyjątkowo dwa dni - 7 i 8 czerwca 2003 r. Polacy odpowia-

dali na następujące pytanie: Czy wyraża Pan/Pani zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej? Według oficjalnych wyników PKW do urn poszło 58,85% uprawnionych do głosowania, z czego 77,45% odpowiedziało tak na postawione pytanie, a 22,55% odpowiedziało nie. W czasie wyborów do Parlamentu Europejskiego rok później, zainteresowanie społeczeństwa, a w rezultacie i frekwencja przy urnach były znacznie mniejsze²⁴.

Stałym zakresem informacji, udzielanych głównie młodzieży uczącej się, były aspekty negocjacyjne Polski z Unią Europejską. Korzystano z Okresowych Raportów Komisji Europejskiej o postępach Polski na drodze do członkostwa w Unii Europejskiej.

Pytania, kierowane do pracowników ośrodka, za pośrednictwem poczty elektronicznej, były zróżnicowane i dotyczyły, przeważnie Kart Europejskich (Społecznej, Socjalnej, Samorządowej, Regionalnej, Terytorialnej), programów pomocowych (IACS, ISPA, SAPARD, PHARE), zasad działania Unii Gospodarczo-Walutowej, budżetu UE, a także programów edukacyjnych – Sokrates, Leonardo Da Vinci, Erasmus, Młodzież dla Europy oraz programów kultury, zwłaszcza obejmujących ochronę i renowację zabytków – Kultura 2000).

W późniejszej działalności okazało się, że wiele poszukiwań, które rozpoczęły się w Ośrodku, szczególnie w sprawie programów (np. Kultura 2000 – renowacja zabytków), kończyło się sukcesem, o czym byli informowani pracownicy Ośrodka.

Duże zainteresowanie budziły zagadnienia doświadczeń akcesyjnych państw będących już w Unii, zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich po wejściu do UE, projektów polityki regionalnej, edukacji, rzemiosła, dyskryminacji, zagadnienia związane z polityką obronną i bezpieczeństwem UE (armia europejska, UE - NATO, uzbrojenie, analizy wojskowe - STRATFOR).

W pierwszych dwóch latach działalności pracownicy Ośrodka często byli zapraszani do organizowania wielu konkursów (treści były przygotowywane w formie krótkich pytań lub w formie krzyżówek) związanych z tematyką Unii Europejskiej, np. w bibliotekach: w Woli Gułowskiej, Łukowie, Dęblinie, Puławach, Kurowie, Kłoczewie, Stężycy, Żyrzynie.

Po roku działalności OIE przygotowano wydanie specjalne „Dostrzegacza Bibliotecznego”, pisma informacyjnego Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego (2003, nr 6 – dostępny w wersji elektronicznej na stronie internetowej Ośrodka²⁵), poświęcone Unii Europejskiej.

Do przygotowania specjalnego wydania „Dostrzegacza...” zostały zaproszone osoby, z którymi w czasie ostatniego roku Ośrodek Informacji Europejskiej współpracował (oczywiście nie byli to wszyscy, z którymi nawiązano współpracę). W materiałach, które autorzy dostarczyli, opisywali zagadnienia i doświadczenia związane z tematyką unijną.

Prace szkoleniowe, wykonane w pierwszych dwóch latach działalności Ośrodka, to:

- szkolenie przygotowane wraz z Biurem Integracji Europejskiej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego i Regionalnym Centrum Integracji Europejskiej: *Biblioteki a Unia Europejska* (3 XII 2002). W szkoleniu wzięli udział bibliotekarze z regionu Lubelszczyzny;
- konferencja zorganizowana wspólnie z Biurem Integracji Europejskiej Lubelskie-

24 Polska w Unii Europejskiej: Akcesja. Tryb dostępu: http://pl.wikipedia.org/wiki/Polska_w_Unii_Europejskiej

25 Tryb dostępu: <http://hieronim.wbp.lublin.pl/wbp/obibliotece.htm>

go Urzędu Wojewódzkiego: *Polacy współtwórcami Unii Europejskiej* (16 V 2003); – kurs, którego celem było przygotowanie bibliotekarzy do działań na rzecz informacji o Unii Europejskiej: *Informacja europejska w polskich bibliotekach publicznych*. Szkolenia prowadzili m.in. pracownicy Ośrodka (Ewa Hadrian, Joanna Chapka). W ramach kursu zostali wykształceni bibliotekarze – specjaliści ds. informacji europejskiej. Program kursu został zrealizowany w ramach projektu przygotowanego w Instytucie Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego w porozumieniu z Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. H. Radlińskiej w Warszawie. Przeprowadzono 4 cykle szkoleniowe (wrzesień, październik, listopad, grudzień 2003), każde spotkanie obejmowało 40 godz. zajęć.

Po referendum i przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej zmienił się użytkownik ośrodka. Najliczniejszą grupę do dzisiaj stanowią studenci uniwersytetów i szkół wyższych lubelskich oraz zamiejscowych. Odejście pewnej części korzystających zostało spowodowane powstaniem wielu punktów i jednostek branżowych, dysponujących specjalistyczną wiedzą.

Wiele instytucji zostało zobowiązanych do dysponowania wiedzą i udzielania informacji odnośnie do własnego resortu czy dyscypliny. Za taki przykład może posłużyć Narodowy Fundusz Zdrowia i jego jednostki – o ubezpieczeniu zdrowotnym dla wyjeżdżających za granicę – formularze E 111, E 112 oraz późniejsza wymiana ich na Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego.

Zmienił się także charakter poszukiwań młodzieży. Dużym zainteresowaniem cieszyły się takie zagadnienia, jak: wolontariat czy możliwość studiowania za granicą. Pracownicy OIE byli zapraszani przez biblioteki w Lublinie (filie MBP im. H. Łopacińskiego) na spotkania z młodzieżą, podczas których były prezentowane i omawiane możliwości uczestnictwa w wolontariacie międzynarodowym i sposoby poszukiwania informacji o studiach za granicą.

Pracownicy Ośrodka, chcąc podwyższyć swoje kwalifikacje i służyć większym zasobem wiedzy, uczestniczyli w szkoleniach, np. *Oficer Europejski, Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Lubelskiego pod Fundusze Strukturalne, Lider Kultury, Projekty współfinansowane w ramach ZPORR, Bibweb – Systematyczne wyszukiwanie informacji w Internecie, Biblioteki a Unia Europejska, Małe spotkania europejskie*; a także konferencjach: *Organizacje pozarządowe w procesie przygotowania do funduszy strukturalnych w latach 2004-2006, Lider Kultury, Biblioteki w Unii Europejskiej*.

Opracowano i opublikowano informator o OIE (w języku polskim, angielskim i francuskim). Przygotowano informator adresowy ważniejszych instytucji informujących o Unii Europejskiej z terenu Lubelszczyzny, który cieszył się ogromnym zainteresowaniem i popularnością wśród korzystających z ośrodka oraz stronę internetową OIE²⁶.

Na stronie został zamieszczony także wykaz płyt CD, będących w posiadaniu Ośrodka, z których czytelnicy mogą korzystać; podane są także linki do czasopism, linki do ciekawych stron o tematyce unijnej i bibliografia zawartości czasopisma „Unia Europejska” – czasopismo ukazywało się w latach 2000-2004²⁷. Opra-

26 Tryb dostępu: <http://hieronim.wbp.lublin.pl/wbp/b/uslugi/osinfoeuro.htm>

27 Kontynuacją czasopisma był „Monitor Unii Europejskiej”. Pierwszy zeszyt miesięcznika ukazał się w sierpniu 2004 r., nadal wydawany przez Fundację Prawo Europejskie. Bibliografia „Monitora” za lata 2004-2006, również jest dostępna jest na stronie internetowej OIE.

cowano bibliografię zawartości miesięcznika, ponieważ artykuły, znajdujące się w zeszytach, nie były rozpisywane w bazach bibliograficznych, co utrudniało czytelnikom korzystanie z miesięcznika i zmuszało do mozolnego przeglądania spisu treści poszczególnych zeszytów. Zeszyty grupowały artykuły o różnorodnej tematyce związanej z wejściem Polski do Unii Europejskiej. Autorzy artykułów informowali polskie społeczeństwo o zagadnieniach integracji europejskiej, dostarczając czytelnikom kompletnych materiałów, dotyczących funkcjonowania Unii Europejskiej, jej spraw wewnętrznych i polityki zewnętrznej; aktualności z zakresu integracji europejskiej; materiałów prezentujących korzyści i zagrożenia płynące z integracji z Unią, z przygotowań Polski do akcesji oraz przeglądu prasy zagranicznej. Bibliografia zawartości miesięcznika „Unia Europejska” to bibliografia przedmiotowa, uzupełniona o adnotacje, a zasięg chronologiczny został ograniczony do lat 2000-2004. Zeszyty zostały rozpisywane w całości. Bibliografię uzupełnia indeks autorski.

Ośrodek Informacji Europejskiej nie tylko gromadził materiały, udostępniał i informował z zakresu szeroko pojętej problematyki unii europejskiej, ale także prowadził bogatą działalność merytoryczną na rzecz lokalnej społeczności, a także bibliotek w regionie. Po kilku latach działalności OIE, z całą pewnością jego powołanie można uznać za słuszne, właściwe i przynoszące korzyści środowisku. Dla przykładu warto podać przykłady kilku innych bibliotek wojewódzkich, które odpowiedziały na zapotrzebowanie swoich czytelników na tematykę unijną:

– Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi dysponuje Punktem Informacji Europejskiej, który powstał 1 III 2003 r. w ramach Działu Informacji i Bibliografii i mieści się w Czytelni Prawniczo-Ekonomicznej. W punkcie Informacji Europejskiej są gromadzone i udostępniane zbiory tematycznie związane z Unią Europejską. Punkt współpracuje z innymi bibliotekami i ośrodkami w zakresie informacji europejskiej²⁸.

– przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu działa od 2001 r. Punkt Informacji Europejskiej. Wchodzi w skład Działu Instrukcyjno-Methodycznego Biblioteki. Jest jednym z licznych lokalnych PIE, utworzonych w ramach programu Fundacji Edukacji Ekonomicznej. Podstawowym zrębem zgromadzonych informacji jest systematycznie rozbudowywany księgozbiór WBPi-CAK, który obecnie zawiera ok. 400 wol. z zakresu szeroko rozumianej informacji o jednoczącej się Europie, a szczególnie o integracji Polski z Unią Europejską. Do dyspozycji użytkowników został przeznaczony komputer multimedialny ze stałym, szybkim łączem internetowym, zapewniający możliwość kopiowania oraz drukowania potrzebnych danych. Na terenie woj. wielkopolskiego działają 23 Punkty Informacji Europejskiej²⁹.

– Punkty Informacji Europejskiej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie – Stary Ratusz i 1 Maja 5 – udostępniają informacje o tematyce związanej z Unią Europejską i przyszłym członkostwem Polski w tej organizacji. W najbliższym czasie jest planowane udostępnianie wiedzy w tym zakresie drogą Internetową. PIE w WBP został utworzony w 2001 r. i zasadniczo, oprócz tzw. informacji podstawowej nt. integracji europejskiej i UE, nie podejmował innych działań. W PIE można było wówczas (i obecnie) korzystać ze źródeł (książki, czasopisma) o tematyce europejskiej. PIE nie wyodrębnił się ze struktury działu informacyjno-bibliograficznego i

28 Tryb dostępu: <http://www.wimbp.lodz.pl/informacje/>

29 Tryb dostępu: <http://www.wbp.poznan.pl/>

prowadzi działalność charakterystyczną dla tzw. „bibliotek europejskich”, gdzie w księgozbiorze funkcjonuje wyodrębniony dział literatury dotyczący UE³⁰.

– w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie funkcjonuje Centrum Informacji Biznesowej i Europejskiej. Oddział powstał jako druga tego typu agenda w Polsce w listopadzie 1997 r. Od stycznia 2005 r., po zmianach w strukturze organizacyjnej Biblioteki, Oddział Informacji Biznesowej został przekształcony w Centrum Informacji Biznesowej i Europejskiej. Działalność Centrum jest skierowana do szerokiego kręgu odbiorców. Z oferowanych usług korzysta rocznie ponad 11 tys. osób. Zadaniem Centrum jest gromadzenie, przechowywanie, opracowanie oraz bezpłatne udostępnianie informacji z zakresu szeroko rozumianego biznesu i Unii Europejskiej. Misją jest wspieranie przedsiębiorczości lokalnej, zwłaszcza *small businessu* oraz zapewnienie czytelnikom dostępu do informacji użytkowej. Centrum wspomaga również zaplecze edukacyjne środowiska akademickiego³¹.

– Punkt Informacji Europejskiej w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rzeszowie działa od 2002 r. i skupia się na udzielaniu informacji w oparciu o bazy danych i źródła drukowane. Na początku funkcjonowania było ogromne zainteresowanie tematyką integracji, a także dużo udzielanych informacji o tematyce europejskiej, odbywały się lekcje biblioteczne. Obecnie pracownicy punktu skupiają się na gromadzeniu czasopism o tematyce unijnej i tworzenia kartoteki „Unia Europejska”³².

– w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Josepha Conrada-Korzeniowskiego w Gdańsku w 2003 r. w przeddzień wejścia Polski do Unii Europejskiej, w Bibliotece Głównej wydzielono księgozbiór o nazwie UNICA. Jest to osobna część zbiorów, która w przyszłości będzie obejmowała wszystkie wydawnictwa unijne i będzie miała charakter przedmiotowo-podmiotowy, łącząc zarówno informacje wygenerowane przez instytucje unijne, jak i te dotyczące Unii Europejskiej, jej polityki, struktur władz, projektów, krajów członkowskich i przystępujących itd.³³

Podsumowując, warto dodać, że problem informowania społeczeństwa o poczynaniach Unii Europejskiej nie skończył się z chwilą uzyskania w niej członkostwa. Nadal istnieje wiele obszarów życia społecznego, kultury i historii, które wymagają pracy informacyjnej ośrodków i punktów, gdyż rzetelna i sprawdzona informacja może odegrać kluczową rolę w tworzeniu się wielkiej europejskiej rodziny. Obywatelstwo unijne nakłada dodatkowe obowiązki i nadaje nowe prawa każdemu obywatelowi. Oprócz resortowych i branżowych instytucji informujących, biblioteki i funkcjonujące w nich ośrodki są nadal ważnym punktem odniesienia dla lokalnych społeczności. Jak podkreślano na posiedzeniu zorganizowanym przez ONZ w Genewie w 2003 r.: „Sektor publiczny pełni znaczącą rolę w rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Łatwy dostęp do informacji w sektorze publicznym jest kluczowy dla kształtowania się społeczeństwa informacyjnego. Należy wspierać instytucje publiczne, takie jak biblioteki, archiwa, muzea, galerie i inne ośrodki lokalne, aby promować ochronę i oraz równy i swobodny dostęp do zgromadzonej wiedzy”³⁴.

30 PIE. Tryb dostępu: <http://www.wbp.olsztyn.pl/>. Na podstawie informacji drogą elektroniczną.

31 Tryb dostępu: <http://www.cibie.pl/2.html>

32 PIE. Tryb dostępu: <http://www.wimbp.rzeszow.pl/index2.php>. Na podstawie informacji drogą elektroniczną.

33 Tryb dostępu: <http://www.wbpg.org.pl/>

34 Kisilowska, dz. cyt., s. 61-62; World Summit on the Information Society, Genewa 3-4 listopada 2003. Tryb dostępu: <http://www.ifla.org/III/wsis/proceedings2003.pdf>